

21. YÜZYILDA EĞİTİMCİLERİ EĞİTİMİ ve OKUL DÜZENİ

Yrd. Doç. Dr. Gülten Hergüner

Kadir Has Üniversitesi

Bu makale 21 .yüzyılda eğitici olacak kişilerin edinmesi gereken beceri ve değerleri; öğrencilerin içinde bulunacakları noktayı göz önüne alarak küresel bağlamda ama ülkemiz açısından irdelemektedir. Bu bağlamda eğitimcilerin öncelikle kabul etmeleri gereken yeni değerlerin tesbiti, nasıl eğitilmeleri gerektiği ve bu eğitimlerin, eğitimcilerin tutum ve davranışlarına nasıl etkin olması gerektiği konusunda saptamalar yapılmıştır. Bu makale özellikle, eğitimcilerin gösterecekleri bireysel gelişim ve değişimin yaşama aktarılması için gereken yönetsel ve ergonomik değişimlerin neler gerektirdiğini içermekte ve öneriler sunmaktadır.

Futuristler ve eğitimciler 21. yüzyıl vizyonunu gerçekleştirecek eğitimcilerin yetkelendirilmesi konusunda nasıl bir yöntem izlenmesi gerekir sorusuna yanıt aramaktadırlar. Bu konu son on yıldır eğitimcileri ve eğitim yöneticilerini ciddi bir şekilde düşündürmekte ve yakın gelecekte nasıl bir çözüm bulunacağı konusu da gündemin önemli konusunu oluşturmaktadır. Bu süreç, son yıllarda bilgisayar teknolojisindeki gelişme, internet aracılığı ile sınırsız erişim olanağı, klasik öğretmen rolünden ve sınıf atmosferinden sıkılmış öğrencilerle birleşince giderek panik halini almaya başlamıştır. Ayrıca eğitimcilerin, oluşan bu baskıyla nasıl savaş vereceklerini de bilmemeleri, içinde buldukları gerilimi artırmaktadır. Bunun yanı sıra oldukça hızlı yaşanan bu değişimi okulların yönetsel, fiziki ve ergonomik olanaklar olarak bünyelerine nasıl uyduracakları da, bu sorunun ayrı ama oldukça önemli bir boyutunu oluşturmaktadır. Yönetsel bazdaki değişiklik yönetim biliminin de etkisi ile bir parça irdelenmekte ise de, okul ergonomisi bu değişimin bütüncül bağlamda bir parçası olarak ele alınmamakta ve hatta tamamen göz ardı edilmektedir.

Durum Tespiti

Artık öğretmenin sınıfının kralı ya da kraliçesi olmadığı, öğretmenlerin bildiği şeylerin tam ve tek doğru olmadığını, değerlendirmenin yalnızca sınav demek olmadığı bir dönemdeyiz. Bilim alanlarının birbirinden ayrı ve kendi başına olmadığını hem kabul edilmesi, hem de bu ayırdımın yok edilmesi gereği giderek daha çok bilimsani tarafından vurgulanıyor. Aslında öğretmenlerin çoğunun da bu bahsedilen konularla hemfikir olduğu, değişimi kabul edeceği düşünülmektedir. Oysa ki dünyada yapılan araştırmalar -en zor değişimin eğitimde ve eğitimcilerde yaşandığını saptamış bulunmaktadır. Ayrıca işletmelerde ve hizmet sektöründe yaşanan hızlı örgütsel değişimler okullarda daha yavaş hatta hiç yaşanmamaktadır. Ama gelecek yüzyılın öğrencilerinin taleplerinin nasıl karşılanacağı sorusunun yanıtı genellikle eğitim sisteminde değişme ve eğitimcilerin eğitimi olarak verilmektedir. Aynı zamanda, farklı ortamlarda yenilikler konusunda eğitilen eğitimcilerin, yeni öğrendiklerini hemen buldukları ortamda kullanmaları beklenmektedir. Ama hem eğitimin hem de yeni öğrenilen becerilerin eğitimcilerin kendi ortamlarına nasıl taşınacağı konusunda doyurucu bir çalışma yapılmamaktadır. Bİ konuda yapılan çalışma varsa da uygulamaya etkin bir biçimde konamamaktadır.

Dünyadaki ve hatta uzaydaki süreçlerle ilgili geniş ve bütünsel bir anlayış geliştirmiş, değerleri ve amaçları olan, değişimi anlayabilen, dünya ile ilgili temel korku ve kaygılara akılcı yanıtlar arayan, sorunlara farklı düzeylerde çözümler arayan öğrenciler yetiştirmenin çözüm olabileceğini öneren futuristler eğitimcilerin de bu süreci oluşturabilmesini hem okulların yapısal ve yönetsel olarak değişmesi hem de eğitimcilerin bu değişim sürecine adapte olabilmelerinin gerekliliğinden bahsetmektedirler¹. Bu adaptasyonun yaşam boyu eğitimle elde edilebileceği ve yaşam boyu eğitiminde dört temel ayağı olması gerektiği UNESCO tarafından hazırlanan raporda belirtilmiştir² (ve hatta bu uygulama için hareket planı üzerinde çalışılmaktadır). Bunlarında **bilmek için öğrenme** (learning to know) **yapmak için öğrenme** (learning to do) **beraber yaşamay öğrenme** (learning to live together) ve **birey olmayı öğrenme** (learning to be) olarak belirlendiği hatırlanmalıdır,³

Beare H. And Slaughter, R. (1993) . Education for the 21st Century. Routledge. London
Learning: The Treasure Within. Jacques Delors Report to UNESCO of International Commission on Education for the Twenty First Century
³agy.

Bu durum, eğitimcilerin 21 .üzyıla adapte olabilecek kişiler yetiştirebilecek beceri ve nitelikte olması gerektiğini ortaya çıkarmaktadır. Bİ da öncelikle kendilerinin bu adaptasyonu geçirmelerini öngörmektedir. Bu bağlamda eğitimcilerin ne tür yetilere sahip olması ve bu yetileri kazanmak için okullarda ne gibi değişiklikler olması gerektiğine bakıldığında tüm dünyada (gelişmiş ve gelişmekte olan ülkeler bazında) yapılması gerekenler oldukça çok ve eğitimcilerden beklenenler -hatta eğitici yetiştiricilerden beklenenler-ürkütücüdür. Bu sorunun çözümü için özel gündem belirleyen UNESCO 1990'lı yıllarda bu konuda çalışmalarını artırmıştır. Bu soruna ülkemiz açısından baktığımızda ve 21. Yüzyılda eğitici olacakların eğitimini düşündüğümüzde, bu kişilerin edinmesi gereken **'beceriler ve değerler'** yukarıda belirtilen 4 temel alanın alt başlıkları gibi görülebilir. Bunlar ülkemiz için;

- V Bilgisayar ve internet kullanabilen (computer literate),
- s Girişimcilik yanı güçlü olan,
- s Değerlendirme süreçlerine farklı bakış geliştiren,
- S Değerlendirmenin öğrenme amaçları ile eşlemsini sağlayan,
- s Öğrenci ve aileden gelen tepkileri değerlendiren,
- s Öğrenci ve öğrenme farklılığını kabul eden,
- Ekip olarak çalışmayı gerçekleştiren,
- S Ekip halinde ders verebilen,
- V Öğretmenlerin hizmet içi eğitim (eğer " varsa) anlayışlarının değiştiren,
- V Büyük bir bütünün bir parçası olarak çalıştıklarının farkına varan,
- Birden çok dersin aynı zaman dilimi içinde verilebilen,
- s Gelecekle ilgili yeni paradigma ve metodolojilere aşına olan,
- s Gelecek ile ilgili oluşturulmuş öneri ve çözümlerin okullarla nasıl iletişime gireceği konusunda bilgilenmiş bireyler olabilmelidir.

Bu liste, görüldüğü gibi hem teknik hem de kavramsal konuları içermektedir. Her zaman olduğu gibi, yukarıdaki listede belirlenen konularda öğretmenlere belirli iş saatlerini kapsayan ve bir eğitici tarafında verilen kurslar düzenlenip bu beceri ve bilgileri almaları beklenebilir. Hatta eğitimcilerin bu yeni gelişmelere adapte olmaları ve

hemen sınıflarda uygulamaları da beklenir. Oysa belirtilen .hızlı değişim sonucu ne yapacağını bilemeyen bir çok öğretmen zaten hu yeniliklerden korktuğu için, eğitim programında verilenleri öğrense de, anlatılanların doğruluğunu ve gerekliliğini kabul etse de; çoğunlukla sınıfına döndüğünde öğrendiği varsayılanları uygulamak yerine eskiden beri yaptıklarına dönmektedir. Bu durum değişimi uygulamak isteyen ve istemeyen eğitimciler açısından değişebildiği gibi, aşıağıda listelenen nedenler de hiç bir şeyin değişmemesi için temel oluşturmaktadır:

- S Değişime karşı direnç
- v içinde bulunduğumuz merkezietçi yapı
- s Öğretmen gelirleri
- S Öğrencinin isteksizliği
- s Kaynak yetersizliği vs.

Bu şekilde belirlenen ve temel olmasına rağmen çözülemeyen bu sorunlar aynı zamanda çözümlenebilir bir çok sorunun çözümlenmemesi içinde arkasına sığınılan nedenler olmaktadır.

Oysa ki yukarda belirtilen değişik eğitim programlarına katılmış ve yeni beceriler öğrenmiş olmakla birlikte bunların çok yararlı olmadığınc, eskiden beri bildiklerinin öğrencilere en yararlı olduğuna ve her şeyin eskifi gibi sürmesi gerektiğine inanan, bunu böyle söylemese de öğrendiklerini yaşama geçirmeyen bir grup eğitimci her okulda bulunmaktadır. Diğer grup ise bu tür yenilikleri hayata geçirmekten hoşlanan ve yeni öğrendiklerini tutum değişikliği gösterecek şekilde iş ve normal yaşamına yansıtmaya çalışan eğitimcileri oluşturmaktadır.

Gelecek için Öneriye Çözüm

Değişime açık olmayan ve değişmek isteyen bu iki grubun dc kendileri ve eğittikleri bireyler için gereken değişimi sağlamalar yöneticilerinin tutumu ile doğru orantılıdır. Birinci grubun değişmeye ikna olması onların yönetim tarafından özendiricilik ve gereklilik öğeleri öne çıkarılarak yönlendirecek eğitim yöneticileri ile mümkündür, ikinci grup için ise, bu tür bir yönlendirmeye gerek duymazken yeni yönetim sistemlerinin, bilgi erişim sistemlerinin ve farklı eğitim şekli oluşturacak okul ergonomisini yaşama geçirebilen yöneticiler gerekmektedir. Ama okulların yeni bir ergonomiye kavuşması ve eğitimcilerin de yukarda

belirlediğimiz becerilere sahip olmaları yine de eğitim sürecinin 21. Yüzyıl için gereklilikleri yerine getiren eğitimciler ve eğitim düzeni sağladığımız anlamına gelmiyor. Çünkü 21. Yüzyıl eğitimcilerinin yalnızca bilgi teknolojisi kullanımı alanında yetkelendirilmesi, ve Taylor yaklaşımından kurtulan çalışan okulların, eğitimcileri bilgi teknolojisi konusunda yetkelendirmenin yanında aslında daha çok tutum değişikliğini amaçlayan ve sonucu daha uzun sürelerde alınan konularda da eğitilmek ve bilinçlendirilmek durumundadırlar. Çünkü gelecek yüzyılda eğitimlik yapacak kişiler hangi beceri yada bilgiye sahip olurlarsa olsunlar, bugünkünden farklı tutum ve davranışlarla eğitime yaklaşmak zorundadırlar (UNESCO raporunda belirtildiği gibi).

Öncelikle bilgi teknolojisi ile donanmış eğitimcilerin bu teknolojileri kullanmak için farklı şekilde kullanıma sunulmuş sınıf ve eğitici alanlarına sahip olmaları gerekmektedir. Öğretmen odalarının tamamıyla farklı bir yaklaşımla oluşturulması en azından bu tür değişimin okul binalarına yansımaları gerekmektedir. Şekil 1 bu bağlamda fonksiyonel olarak tasarlanmış bir öğretmen kullanım alanını göstermektedir.

Eğiticilerden hem bilgi ve becerilerinin artacağı hem de tutum değişikliğine neden olacak türde eğitim almaları ve bu iki tür eğitimin bileşkesinden oluşturdukları çıkarımları ve sonuçları farklı bir ergonomide ve yönetimde yapılmış okullarda uygulayabilmeleri beklenecektir. Bu nedenle 21. yüzyılın eğitimcileri:

- s Öğretmeye ve çalışmaya karşı tutum değişikliği yaratacak
- s Dolaylı ve yönlendirici eğitim verebilecek
- s Zaman Yaratma konusunda yetkin
- s Öğrenmeyi keyifli hale getiren
- v Ödüllendirme yöntemlerini iyi bilen
- S Kendini ve içinde bulunduğu durumu değerlendiren

bireyler olarak eğitilmelidirler.

Bunları yaratacak eğitimin içeriği ise ilk başta üstelenenlerin yanısıra,

- v en az'ndan farklı konuların aynı anda öğretilmesi,
- s dolaylı olarak eğitim verilmesi (indirect guided training)

- s sistemik düşünme ve davranma eğitimi (systems training)
- s bütünsel yaklaşım
- ^ iletişim ve psikoloji

konularını içermelidir.

Bu eğitimin bir süreç içinde tamamlanması ve bu sürecin bir spircl
eklinde düşünülmesi gerekmektedir. Bu süreçte beklentiler, başlangıçta
eğitim yoğun ama tutum değişikliği az, zaman geçtikçe tutum değişikliği
daha çok ama direk eğitim daha olarak tesbit edilmiştir (ekil 2). Eğitim
başta yoğun ve beceri geliştirici iken giderek azalmakta ama, okul içinde;
oluşacak yönetim ve ergonomik yapılanma yardımı ile, aynı oranda
artan tutum değişikliği gözlenmesi beklenmektedir.

*Böyle bir programın uygulanması için okul yönetiminin uygulamaya
koyma konusunda yüreklendirme ve çabalarının sürmesi konusunda
destek ve sabır göstermesi gerekmektedir.*

Sonuç

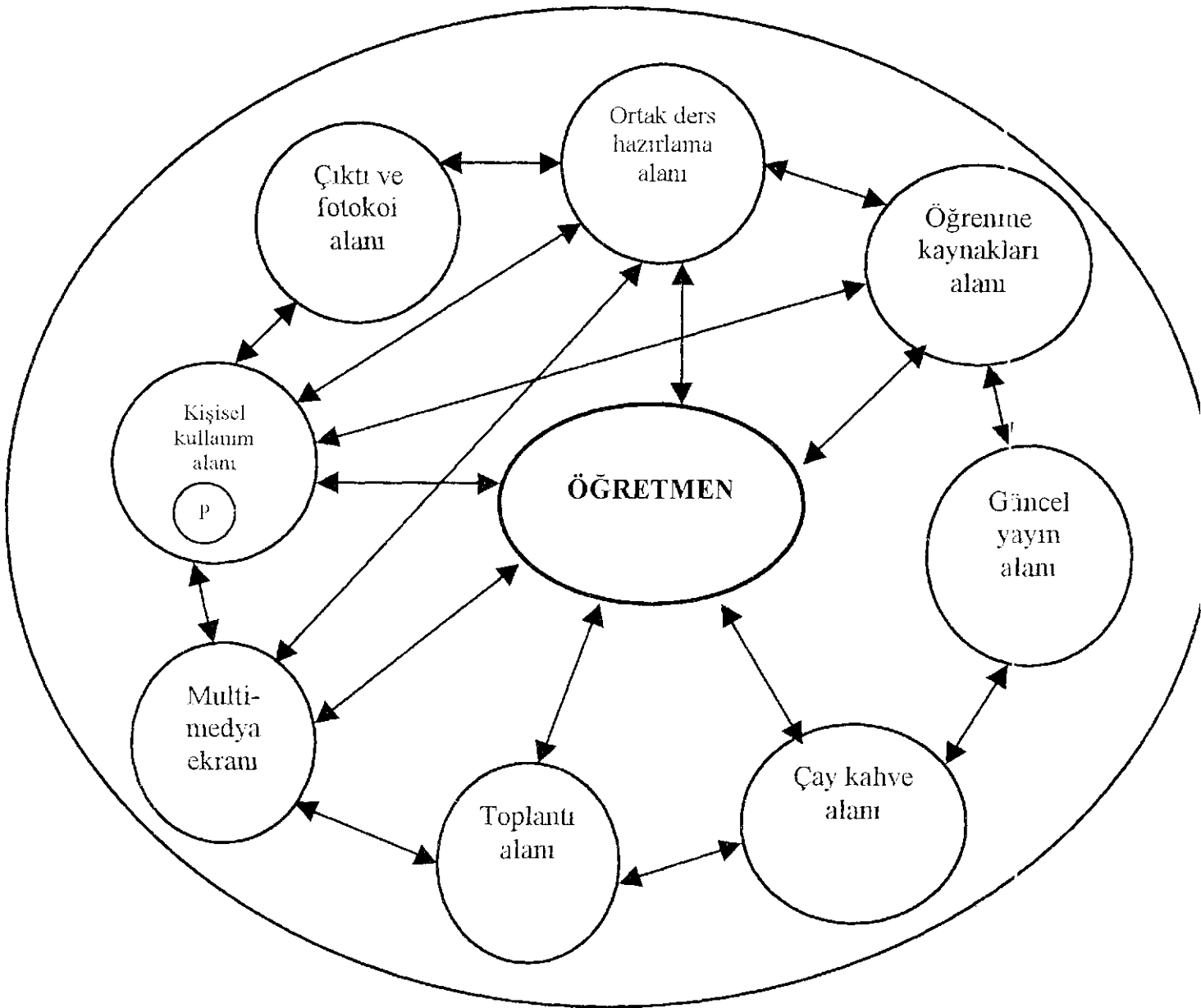
Kısa vadede yalnızca bir kısım güncel becerilere sahip olacakmı
gibi görünen bu eğitimciler yöneticilerinin de desteği ile farklı bir eğitici
modeli yaratacak ve öğrencilerin ufuklarını geleceğe daha olumlu
bakmakta etkileyeceklerdir. Ayrıca yukarda belirtilen program bir hizmet
içi programı olarak dnlmtr.

Eğitici yetitirmekle sorumlu kurumların gelecek için eğitici yetitirdiğini
düşünürsek, bu kurumların daha şimdiden, eğitim sürecinde olan eğitici
adaylarının programlarında radikal bir değişim planını da göz önüne
almaları gerekmektedir. Öyle ki bu kurumlar hem okul ergonomisi, hem
Öğretmen ve ğrenci kullanım alanları, hem dersleri, hem de eğitici
tutumları ile farklı olup farklı örnekler oluturmalıdırlar.

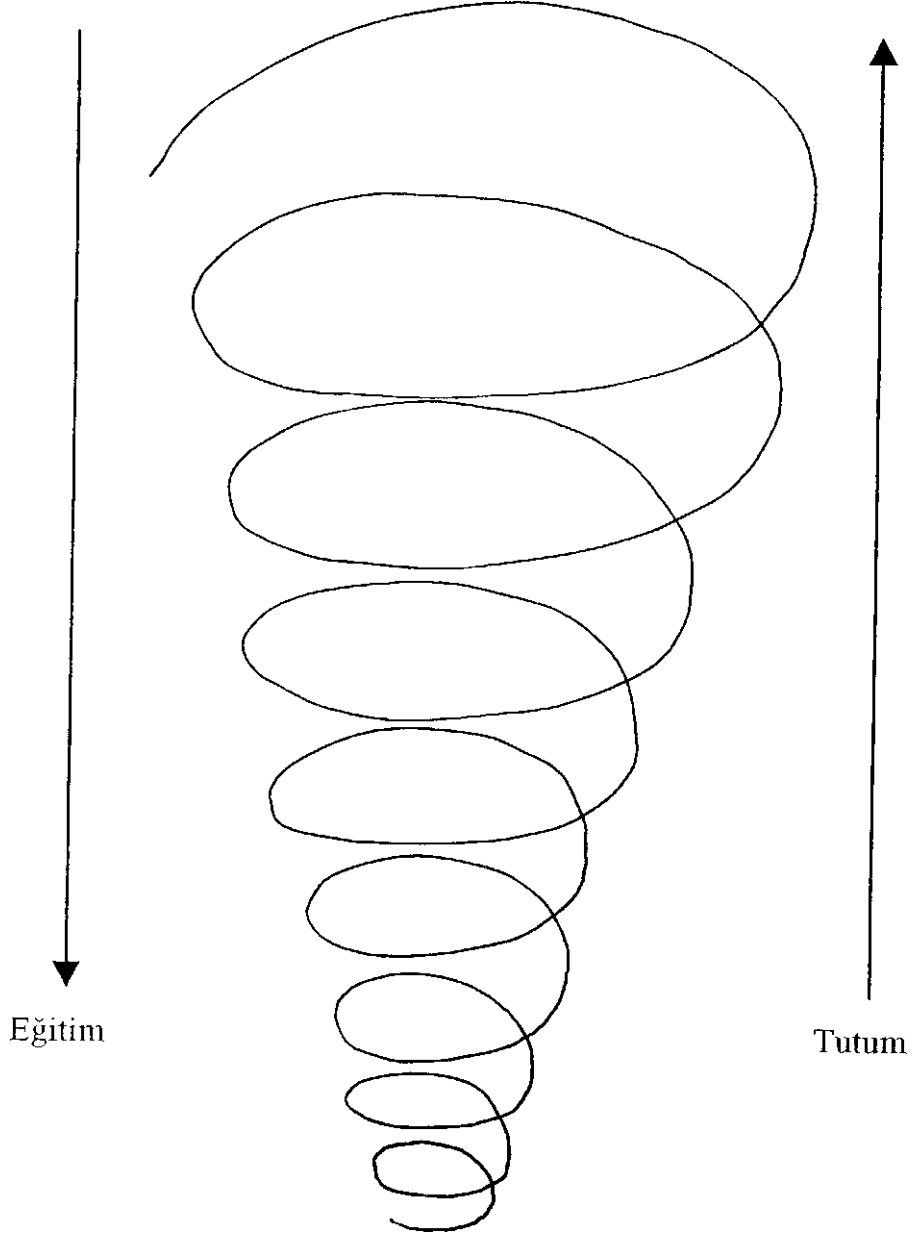
Aslında geleneksel disipline dayalı programlardan kurtulamamı, her
konuyu ayrı bölümler ve dersler olarak sunan ve tutum konusunda hiç bir
gelişmeye yardımcı olmayan eğitici yetiştiren kurumlar için yukarıdaki
paragrafın bir rüya olduğu gerçektir. Ama bu gençlerin hem futurist
yaklaşımlar hem de çok farklı tutum ve davranışlarla çalışacakları yeni

ortamlara biraz olsun hazırlıklı olmaları için yapılabilecek bir çok şey okul ve bölüm yöneticileri ile program geliştiricilerinin ellerinde bulunmaktadır.

Eğer böyle eğitim programları hem hizmet içi hem hizmet öncesi eğitim sürecinde eğitimcilere sağlanırsa, belki de gençler geleceğe daha olumlu bakarak yetişebilirler.

Şekil 1 .Fonksiyonel Öğretmen Kullanım Alanı

Şekil 2. Eğitim-Tutum ilişkisi